

שגם כן נקרא אונס וכמ"ש הש"ך בחו"מ סי' שפח' ס"ק כב' וזה סמך לסברת האחרונים, שבאופן שאינו עושה מעשה, והוא אנוס ע"ז, לא נחשב ביטול עשה, וגם אין כאן עבירה, כיון שלא עושה מרצונו.

אותנו מהתורה] וע"ז אומרים כיון שיכולים לבטל אותה ממנו, אין זה נחשב כניעה שלנו.

אע"פ שמדובר כאן באונס מיתה, יש להביא ראיה גם לאונס ממון

בענין קול מראה וריח

בו, וכתב רש"י שיש ממשות בסממנים, פירוש שהעשן היוצא מהסממנין הוא משריפת החומר, שנהפך לעשן, אבל בקול ומראה אין הדבר הזה, ולפ"ז י"ל שבריח של קטורת מברך, אבל ריח של וורדים וכדומה זה דומה לקול ומראה, שאין כאן החלפת חומרים, ואין בריח זה מעילה, ולכך צריך פסוק לחייב ברכה.

אמנם התוס' הרא"ש חולק על פירוש רש"י, וכתב שההבדל בין קול ומראה לריח, שהנאתו נכנסת בגוף, והוי כשתייה, ולכך מועל, אבל בקול ומראה אין את זה, ולפ"ז גם במריח וורדים של הקדש יש מעילה כיון שהנאה זו נכנסת לגוף, וא"כ חוזרת קושית הצ"ח, הרי בכל הנאת ריח יש מעילה ולמה לן קרא ד"כל הנשמה".

וגם מדברי הרמב"ם מוכח שיש מעילה בריח וז"ל בפ"א ה"ב מברכות וז"ל

אמר ריב"ל משום בר קפרא קול ומראה וריח אין בו משום מעילה, והא תניא וכו' והמריח בה מועל, אמר ר"פ ריח לאחר שתעלה תמורתו אין בו משום מעילה משום שנעשית מצוותו וכו'.

ומכאן קשה על הצ"ח בברכות מג: הקשה למה לן קרא ד"כל הנשמה תהלל יה" שמברכין על הריח, תיפוק ליה מסברה דאסור לאדם ליהנות מן העוה"ז בלא ברכה, וכל הנהנה בלא ברכה מעל, ותירץ כיון שקול מראה וריח אין בהם משום מעילה, היינו אומרים שלא מברך, ולכך צריכים אסמכתא שמברך על הריח.

וקשה הלא בסוגין איתא שבריח יש מעילה, ורק לאחר שנעשית מצוותו אין בו משום מעילה.

ויש לתרץ עפ"י שיטת רש"י בד"ה שריח יש בו ממשות ולכך מועלין